

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ με ΑΣΚΗΣΟΥΛΕΣ + ΕΡΕΥΝΑ σε ΛΕΞΙΚΟ

για το κείμενο **περί τροφής του Γάιου Μουσωνίου Ρούφου**

=> **ἡδομαι** <= **ἡδύς**, -εῖα, -ύ.

! Παίρνει **δασεία**!

- Δες κυριολεκτική και μεταφορική σημασία στο **α.ε. λεξικό**:

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/search.html?lq=%E1%BC%A1%CE%B4%CF%8D%CF%82

- Βρες 2 συνώνυμα και 2 αντίθετα για τα ν.ε.

=> **ὅς, ἥ, ὅ** = αναφορική αντωνυμία = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

Πρόσεξε! Πώς ξεχωρίζει από το άρθρο;

! Οι αναφορικές αντωνυμίες παίρνουν **δασεία**!

- Δες τις αναφορικές αντωνυμίες γενικά και αυτήν ειδικά στην **α.ε. γραμματική**: Μήπως ξέρεις ήδη πώς κλίνεται - πώς σε βοηθά το άρθρο;

- Μετά δες ποια η λειτουργία τους με παραδείγματα στο **α.ε. συντακτικό**:

http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2326/Syntaktiko-Archaias-Ellinikis-Glossas_A-B-G-Gymnasiou_html-apli/index_01_07.html

=> **ἐνδίδω, αόρ. ἐνέδωσα σε...** = υποχωρώ, υποκύπτω, κάμπτομαι μεταφορικά => **ενδοτικός** = υποχωρητικός # **ανένδοτος**, ανυποχώρητος. Δες παραδείγματα στο **ν.ε. λεξικό**:

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CE%AF%CE%B4%CF%89&dq=

- Βρες 2 αντίθετα.

=> **ενεργώ παρά το συμφέρον μου** = αντίθετα με το / ενάντια στο συμφέρον μου.

- Άλλα παραδείγματα βρες στο **ν.ε. λεξικό**:

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%22%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC+I%22&dq=

- Δες και **σύνθετα** που έχουν αυτή την έννοια, π.χ. παράνομος, παράλογος, στο **ν.ε. λεξικό**, γράφοντας **παρα***

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1*&dq=

=> **δοκεῖ** = φαίνεται ότι... (νομίζει, δηλαδή, κάποιος...). Συνήθως απρόσωπο ρήμα, με υποκείμενο απαρέμφατο ειδικό. Δες παραδείγματα στο **α.ε. λεξικό**:

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/search.html?lq=%CE%B4%CE%BF%CE%BA%CE%AD%CF%89

- **δοκησίσοφος**= ;

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%22%CE%B4%CE%BF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%AF%CF%83%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%82+-%CE%B7+-%CE%BF%22&dq=

=> **δυσμαχωτάτη** η τροφή. Σύγκρινε με παρόμοιες λέξεις και εκφράσεις στα ν.ε.:

- «**ακαταμάχητη**», θα λέγαμε στα ν.ε. Τι σημαίνει; Το λέμε για φαγητό; Βρες παραδείγματα στο **ν.ε. λεξικό**.

- Αλλιώς το λέμε: «**Δεν μπορώ να ...**» Βρες την έκφραση σε παραδείγματα που τη βλέπουν από θετική και από αρνητική άποψη: <https://www.pinterest.at/pin/499336677419024159/>

<https://logodiatrofis.gr/ithela-xasw-kila-den-antistathw-glika-sokolata/>

- Για ποια φαγητά το λέμε; Δημιούργησε παραδείγματα με τα οποία θα το χρησιμοποιούσες εσύ.

=> **ὀμιλῶ**= συναναστρέφομαι στα α.ε. <= **ὀμιλος** < **ὀμός**, ἴλη. Τι σήμαινε στα α.ε. και τι στα ν.ε.; Δες στο **α.ε. λεξικό** και στο **ν.ε. λεξικό**.

! Παίρνει **δασεία**!

=> **ἡ πεῖρα** => **πειρά-ομαι, πειράζω** => **πειρασμός** (α.ε. και ν.ε.), **πείραμα, πειραματίζομαι** Ποια από τις σημασίες των ρημάτων της ίδιας οικογένειας που θα δεις στο **α.ε. λεξικό** ταιριάζει εδώ;

-Πειράω:https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/search.html?lq=%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AC%CF%897

-Πειράζω:https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/search.html?lq=%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AC%CE%B6%CF%89

- Αναζήτησε παραδείγματα για τις λέξεις-κλειδιά «**πειρασμός φαγητό**» στο **Google**.

=> **Πολύς** => **ὁ/ἡ πλείων, τό πλέον** => **πλεονάζω, πλειοψηφία** // ὁ πλεῖστος, ἡ πλείστη, τό πλεῖστον.

=> **ἡ ἁμαρτία** = ; Με ποια σημασία λέει τη λέξη εδώ; Ψάξε στο **α.ε. λεξικό**...

! Παίρνει **δασεία**!

=> **ἐσθίω** (θέμα εδ-), μέλλ. ἔδομαι, αόρ. ἔφαγον =>
ἐδεσμα = φαγητό (εκλεκτό όμως), **εδώδιμο** =
 φαγώσιμο.

≠ **εστίαση, εστιατόριο** <= **εστία** (μεταξύ άλλων: το τζάκι).

http://hellenicglotta.blogspot.com/2011/06/blog-post_3260.html

=> **τό βρῶμα**, τοῦ -τος <= **βιβρώσκω** = τρώω =>
 βρώσις, εως // **διαβρώνω, βρώσιμο** = **φαγώσιμο, η**
βορά = τροφή/κρέας· λέγεται κανονικά για τα
 σαρκοβόρα= σαρκοφάγα ζώα.

≠ η βρόμα, βρόμικος - βρομερός, βρομάω.

=> **καιρός**: Βρες τη λέξη στο **α.ε. λεξικό** και βγάλε συμπέρασμα: Έχει αλλάξει σημασία;

Πρόσεξε τις σημασίες στις φράσεις: ἔχειν καιρόν / καιρὸς ἐστί + ἀπαρέμφατο / εἰς ἢ ἐξ καιρόν / ἐπὶ καιροῦ / κατὰ καιρόν / καιρῷ ἢ καιρόν ≠ ἀπὸ καιροῦ, παρὰ καιρόν / πρὸ καιροῦ.

Βρες στο **ν.ε. λεξικό** τη σημασία της λέξης που ταιριάζει εδώ, μαζί με παραδείγματα... Επίσης, σκέψου / δες τις λέξεις: **παράκαιρος / άκαιρος // ευκαιρία, ευκαιριακός**.

=> **δεῖ**: Δες το ρήμα στο **α.ε. λεξικό**. Αλλά δες και λέξεις παράγωγες / σύνθετες που έχουμε **στα ν.ε.:**

Δεόντως (επίρρημα) / η δεοντολογία, π.χ. ο κώδικας δεοντολογίας των ΜΜΕ όταν μεταδίδουν ειδήσεις για σοβαρά γεγονότα.

=> **εἶμαι καθαρὸς ἀπὸ...**

ὁ καθαρὸς, ἡ καθαρὰ, τό καθαρόν! Κατάληξη θηλυκού γένους στα α.ε. ≠ κατάληξη θηλυκού στα ν.ε.!

Με ποια σημασία το λέει; Σύγκρινε τις σημασίες της λέξης στα α.ε. και στα ν.ε. κοιτάζοντας τα **λεξικά**.

- Γράψε 2 συνώνυμα και 2 αντίθετα.

- Βρες το σωστό παράγωγο ουσιαστικό:

1. καθαρός
2. καθαρισμός
3. κάθαρση
4. καθάρισμα

- Δες στο **ν.ε. λεξικό** τι σημαίνει η κατάληξη *εύω στα ρήματα.

Από τη Βιολογία Γ' Γυμνασίου ΙΤΥΕ 2020

http://archaia-ellada.blogspot.com/2018/01/blog-post_1350.html

=> **ὁ σῖτος, πληθ. τὰ σῖτα**. Η λέξη δε σημαίνει μόνο το σιτάρι. Σκέψου το ψωμί, που μπορεί να φτιάχνεται από σιτάρι και είναι βασική τροφή. Το ψωμί από σιτάρι ήταν ακριβό και το έτρωγαν οι πλούσιοι, ενώ οι φτωχοί έτρωγαν ψωμί από κριθάρι ή από μίγμα σίτου και κριθής. Στην Κυριακή προσευχή λέει: «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον» και μια γνωστή λαϊκή έκφραση μιλά για το «**ψωμί ψωμάκι**». Δες τις σημασίες της λέξης στο **α.ε. λεξικό**.

- Λύσε σταυρόλεξο με λέξεις της οικογένειας: <https://crosswordlabs.com/view/2022-02-05-127>

- Για το ψωμί στην αρχαία Ελλάδα διάβασε, αν θέλεις, εδώ:

<https://www.itrofi.gr/diatrofi/istoria/article/185/ta-dimitriaka-kai-psomi-ton-arhaion-ellinon>

<https://www.elculture.gr/blog/article/to-psomi-ke-i-panarchea-istoria-tou-zymomatos-gia-tin-pio-ikia-nostimi-trofi/>

<https://eleftherostypos.gr/istories/164225-taxidi-stin-kouzina-ton-arxaion-ellinon-ti-etrogan-oi-progonoi-mas/>

=> **αἰρέ-ομαι, αἰροῦμαι**: Μέσης φωνής με ενεργητική διάθεση = επιλέγω, εκλέγω, προτιμώ.

! Παίρνει **δασεία**!

- Αναζήτησε στο **ν.ε. λεξικό** λέξεις της ίδιας οικογένειας: **προαιρούμαι, προαιρετικός, αιρετός**.

=> **ἡ κατάποσις, εως, κατάποση** στα ν.ε. Χρησιμοποιείται σε ανεπίσημη, καθημερινή ή σε επίσημη-τυπική περίπτωση επικοινωνίας, ποιος μπορεί να το πει σε ποιον; σκέψου παράδειγμα χρήσης.

- Δες ένα διάγραμμα με λέξεις της ίδιας οικογένειας:

<https://coggle.it/diagram/YBTj3AdZH7igeAP/t/%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%2B-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B1-%CF%80-%CF%87-%CF%80%CE%AF-%CE%BD%CF%89%2C-%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1-%CF%80%CE%B9-%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1-%CF%80%CE%BF-03312/1e198ec3b8447fbfa80ab6e6ce9369848f0ffaefdbc8cd5b813c9ec76b93c9c0>

- Με τη λέξη «κατάποσις» ο συγγραφέας τι εννοεί; Έννοια και λέξη παράλληλη στα ν.ε.: **Οισοφάγος** είναι το όργανο που θα φέρει (οΐσει, μέλλ. του φέρω), δηλ. θα μεταφέρει αυτό που έφαγε κάποιος στο ...

- Θυμήσου τα **όργανα του πεπτικού συστήματος** από τη Βιολογία της Α΄ Γυμνασίου και την πορεία της τροφής και σύγκρινε με την περιγραφή του συγγραφέα εδώ. Σκέψου ότι δεν ήταν επιστήμονας ειδικός για τον ανθρώπινο οργανισμό ή για το σώμα.

=> **ή γαστήρ**, τῆς γαστρός... ὧ γαστήρ. Στα ν.ε. «γαστέρα» λαϊκότροπα.

- Βρες όλες τις σημασίες στο **α.ε. λεξικό**. Μετά δες μια λέξη με την ίδια ρίζα, που άκουγα να λέει η γιαγιά μου, στο παράδειγμα: <https://www.lifo.gr/tropos-zois/gefsi/i-rebithada-sti-gastra-kai-ta-mystika-tis>

Μήπως αυτή η λέξη υπάρχει από τον Όμηρο; Βρες την στο **α.ε. λεξικό**.

- Ξέρεις λέξεις ιατρικές της ν.ε. που έχουν τη ρίζα τους στη λέξη «γαστήρ»; Σκέψου και μετά δες στο **ν.ε. λεξικό**, γράφοντας **γαστ***

=> **λεαίνω** και **λειαίνω**. Ως εμάς σήμερα το επίθετο «**λείος, α, ο**» και το ρήμα λειαίνω= κάνω λείο, εξομαλύνω άρα, π.χ. λειαίνω τον δρόμο προς ... Δες αναλυτικότερα για το ρήμα στο **α.ε. λεξικό**.

- Βρες 2 αντίθετα του επιθέτου.

=> **ρώννυμι**: Δες το ρήμα στο **α.ε. λεξικό**. Γράψε 2 συνώνυμα.

- Λύσε το αίνιγμα, για να βρεις παράγωγο:

«Είμαι η ... Για να με βρεις, μην ακούσεις για μένα και πας στην πρωτεύουσα της Ιταλίας, πήγαινε και θαύμασέ με σε έναν αγώνα πάλης. Εκεί θα δεις να παλεύουν πολύ **...οι** άνδρες.»

- Διάκρινε τα συνθετικά της λέξης «**άρρωστος**». Ποιο είναι το αντίθετό της;

Για τον συγγραφέα και τη φιλοσοφία του

=> Για τον Γάιο Μουσώνιο Ρούφο: Αναζήτησε στη Wikipedia περισσότερα γι' αυτόν τον στωικό φιλόσοφο της ελληνορωμαϊκής εποχής.

=> **ΣΤΩΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Τι ήταν οι Στωικοί φιλόσοφοι;**

Η **Ποικίλη Στοά** στην Αγορά της αρχαίας Αθήνας. Εκεί ιδρύθηκε η φιλοσοφική Σχολή των Στωικών και από αυτήν πήραν το όνομά τους.

http://archaeologia.eie.gr/archaeologia/gr/02_DELTIA/Poikile_Stoa.aspx

Αν θέλεις να μάθεις περισσότερα για τους Στωικούς, δες εδώ...

<http://www.ekivolos.gr/H%20logikothta%20tou%20kosmou%20kai%20o%20orthos%20logos%20tou%20sofou.htm>

Ή εδώ: <http://www.rassias.gr/STOIC.html>